

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

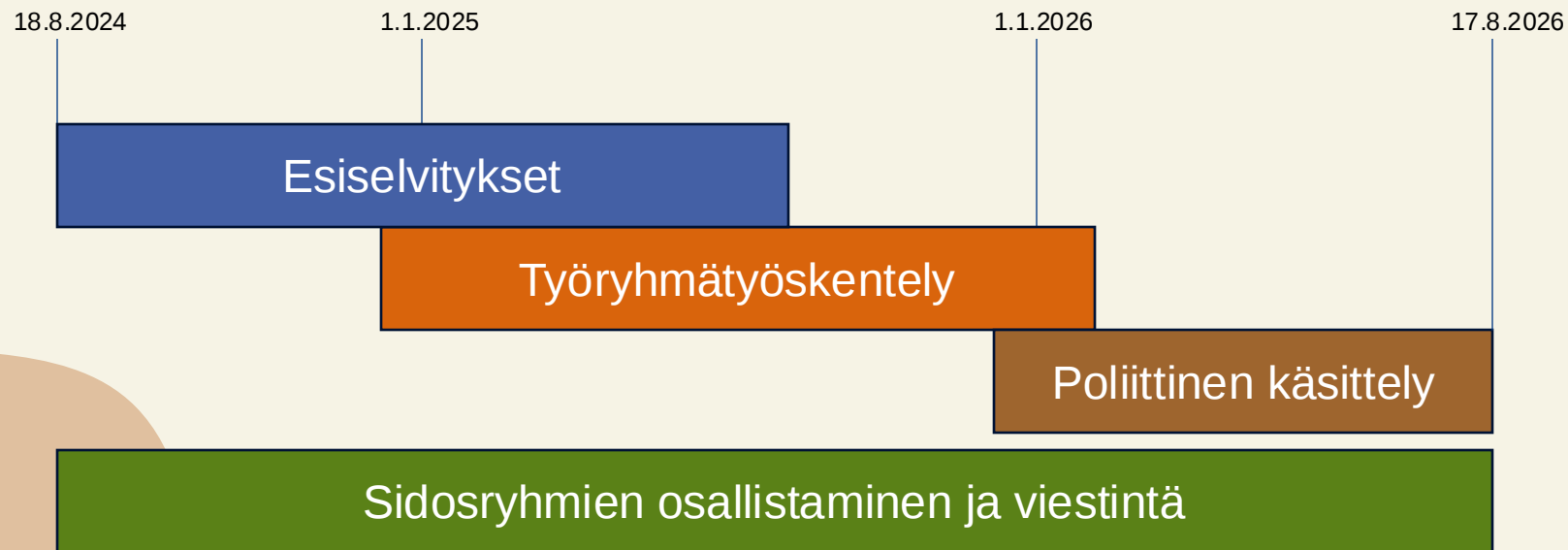
Ajankohtaista luonnonsuojelussa

Olli Mattila

Ympäristönsuojelun ajankohtaispäivä | 12.11.2024
Diaesitys koostettu VARELYn luonnonsuojelun
ajankohtaispäivän 9.10.2024 esityksistä

Ennallistamisasetuksen toimeenpano

- Kansallisen ennallistamissuunnitelman laatiminen
 - valmis 2 vuotta asetuksen voimaan astumisesta

SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ
Erillisen
osallistamissuunnitelman
mukaisesti

Biodiversiteettiohjausryhmä

Biodiversiteettityöryhmä

Kansliapäällikön vetämä
ohjausryhmä

Projektiryhmä
Teemaryhmien puheenjohtajat

Maa- ja sisävesiluontotyytit sekä
lajien elinympäristöt
ja virtavedet sekä tulvatasanteet

Meriluonnon tilan parantaminen

Kaupunkiympäristöt

Maatalousympäristöt ja
pölyttäjäkannat

Metsäluonto

Lainsäädäntöhanke

Suunnitelman
valmistelu,
osallistaminen,
päättöksenteko,
muutoksenhaku

Kunkin työryhmän
tunnistamat
muutostarpeet
lainsäädäntöön

Ennallistamisasetus, keskeinen sisältö

Olemassa olevan lainsäädännön toimeenpanon tehostaminen

- Artikla 4 ja 5* Maa-, rannikko- ja makean veden ekosysteemien sekä meriekosysteemien ennallistaminen ja palauttaminen sekä turvaaminen
- Luonto- ja lintudirektiiviin, vesipuitedirektiiviin ja meristrategiadirektiiviin toimeenpanon tehostaminen

EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpano

- Artikla 8* Kaupunkiympäristöjen viher- ja latvuspeitteisyyden turvaaminen ja lisääminen
- Artikla 9* Jokien luonnollisten yhteyksien ja niihin liittyvien tulvatasanteiden luonnollisten toimintojen ennallistaminen
- Artikla 10* Pölyttäjäkantojen positiivisen kehityksen varmistaminen
- Artikla 11* Maatalousympäristöjen luonnon monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden vahvistaminen ja turvepeltojen vettäminen
- Artikla 12* Metsäluonnon monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden vahvistaminen
- Artikla 13* 3 miljardin puun istuttaminen EU:ssa

Ennallistamisasetus ja kunnat

- Ennallistamisasetuksella **useita yhtymäkohtia** alueidenkäyttöön ja kuntiin.
- Ilmeisimmin alueidenkäyttöön liittyy:
 - Kaupunkien **viherpeitteisyyttä ja latvuspeitteisyyttä** koskevat tavoitteet tulee huomioida maankäytön suunnittelussa. Kasvava trendi kohti tyydyttävää tasoa vuodesta 2030.
 - **Turvaamisvelvoite** edellyttää direktiiviluontotyyppien (asetuksen liitteen I luontotyyppien) esiintymien huomioimista maankäytön suunnittelussa.
- Kansallisen ennallistamissuunnitelman laatimisen myötä tarkentuvat monet yksityiskohdat:
 - **Pölyttäjäkantojen** positiivisen **kehityksen varmistaminen** (kansallinen pölyttäjästrategia).
 - Maanomistajan ominaisuudessa **maatalousalueiden ja metsien monimuotoisuuden indikaattoreita** koskevat tavoitteet kohdistuvat myös kuntiin.
 - **Ennallistamis- ja palauttamistavoitteet** tulevat ajan myötä yhä kattavammiksi.
- Kunnat voivat ottaa roolia:
 - EU:n yhteinen tavoite **kolmen miljardin puun istuttamisesta** ja linkki kaupunkien latvuspeitteisyyteen.
 - **Jokien** kytkeytyvyyden **esteiden poistaminen**.

EU:n ennallistamisasetus - Ympäristöministeriö

- Lisätietoja Ympäristöministeriön sivuilta EU:n ennallistamisasetus – Ympäristöministeriö
- mm. Kysymyksiä ja vastauksia EU:n ennallistamisasetuksesta, missä runsaasti myös kuntia koskevia aiheita

Ekologinen kompensatio luonnonsuojelulaissa

- Kompensaation tavoitteena on korvata jonkin hankkeen/toimenpiteen hävittämiä/heikentämiä luontoarvoja toisaalla
- Ekologinen kompensatio on luonnonsuojelulain mukaan **vapaaehtoista**
- Kompensaation avulla ei voi ohittaa lupatarpeita

Ekologinen kompensatio luonnonsuojelulaissa

- Säänneltyä ja valvottua
 - Tavoitteena viherpesun poissulku
- Kompensaation kohteena **luontotyyppit** tai **lajit**
- **Täysimääräisyys**: luontoarvot on hyvitetävä vähintään siinä laajuudessa, jossa luontoarvoja hävitetään/heikennetään
- Ekologinen kompensatio yksi tapa tehdä luontotekoja – kaikki muutkin tavat edelleen olemassa

Luontoarvojen tuottaminen ekologisessa kompensaatiossa

- Luontoarvojen tuottaminen on tehtävä **ennen** luontoarvojen heikennystä/hävittämistä
- Luontoarvojen ei tarvitse olla syntynyt, mutta *perustavat toimenpiteet* pitää olla tehtynä

Luontoarvojen tuottaminen

- Edellyttää maa-/vesialueen omistajaa, joka halukas luontoarvojen tuottamiseen
- Luontoarvoja voi tuottaa kompensatioon kahdella tavalla
 - **Hyvittävät toimenpiteet**
 - luonnon ennallistamista ja hoitoa
 - **Suojeluhyvitys**
 - luontoarvoja syntyy passiivisesti luonnollisen sukkession seurauksena ilman ennallistamista tai hoitoa

Luontoarvojen heikentäminen

- Kompensaatiossa korvattava luontoarvo voi **heikentyä** tai **hävitä kokonaan**
- Heikennettävä/hävitettävä luontoarvo on hyvitetään pääsääntöisesti **samalla luontoarvolla**
 - Jos ei mahdollista, hyvitetään vastaavalla yhtä uhanalaisella tai uhanalaisemmalla luontoarvolla
- Laissa säädetty myös hyvittävän ja heikennettävän alueen välisestä etäisyydestä

Viranomaisprosessi

- Lakiin sisältyy kompensaation kolmivaiheinen **viranomaisvarmennus**
 1. Lausunto hyvityssuunnitelmasta ennen hyvittävien toimenpiteiden toteuttamista
 2. Lausunto tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen (suojeleluyvityksessä ei tätä vaihetta)
 3. Päätös hyvityksen korvaavuudesta
- Valvojana ELY-keskukset

Helmojjelma kunnostaa ja hoittaa uhanalaisia elinympäristöjä

- suot
- lintuvedet
- perinnebiotoopit
- metsät
- pienvedet ja rantaluonto

Koko Suomen tuloksia vuosilta 2020-2023

Lähde: <https://ym.fi/helmi/tulokset>

Soita suojeltu
23 098 ha

Soita ennallistettu
17 700 ha

Ennallistamis- ja
luonnonhoitotoimet
suojelluissa metsissä
458 kpl

Perinnebiotooppeja
inventoitu 44 263 ha
(2016-2023)

Perinnebiotooppeja
kunnostettu 3 063
ha

Uuselinympäristöjä
hoidettu
38 kpl

Arvokkaita lintuvesiä
kunnostettu
58 kpl

Uusia
levähdysalueita
linnustolle
44 kpl

Vieraspetopyyntejä
72 kohteella (v.2023)

Kosteikkoja
perustettu 47 kpl
(suojelualueiden
ulkopuolella)

Purokunnostukset
suojelualueilla
92 km

Rantaluontoa
kunnostettu ja
hoidettu
77 kpl

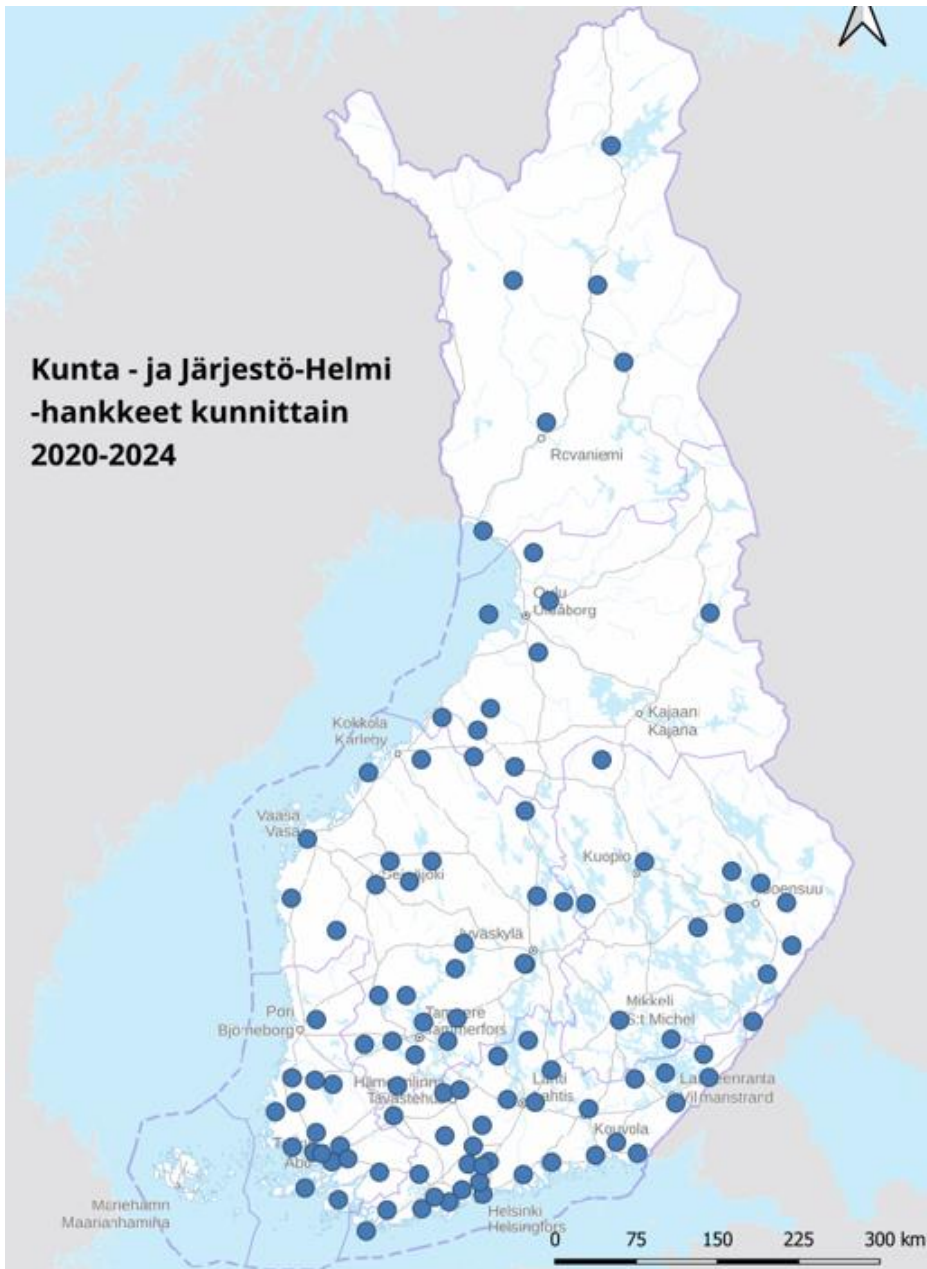
Vaellusyhteyksiä
palautettu
214 kpl

Lampia kunnostettu
10 kpl

Lähteitä ennallistettu
87 kpl

Kunta- ja JärjestöHelmin tuloksia

Vuosina 2020-2024 Kunta- ja Järjestö-Helmi –avustushaussa rahoitetut hankkeet.

- Vuosina 2020-2024 avustanut yhteensä **184 kuntien ja järjestöjen hanketta**, 106 kunnassa.
- Avustusta on myönnetty yht. noin **12,2 miljoonaa euroa**.
- Järjestö-Helmen hankkeita VARELYn alueella mm.
 - Reposaaren Lontoon niityn hoito (PEMA-yhdistys)
 - Ruokohelmi (Turun AMK)
 - Nousiaisten Linnamäen kunnostus (SLL Hirvijokilaakso ry)
 - Herkät hiekat (Rikkaat rannat II) (Pyhäjärvi-instituuttisäätiö sr)
 - Kokemäenjoen suiston tiettyjen alueiden niittohanke (Kokemäenjoen suiston asukkaiden ympäristön- ja luonnonhoidon yhdistys ry)
 - Virnamäen perinneympäristön kunnostaminen ja hoitosuunnitelma (Aurajokisäätiö sr)
 - Luolalan katajaketo (Pro Luolalanjärvi ry)
 - Aneriojärven hoito (Aneriojärven hoitoyhdistys ry)
 - HelmiSaariAari (Arkipelagia seura ry; Arkipelagia-sällskapet rf)

PRIODIVERSITY

Priodiversity LIFE –hanke

Euroopan unionin
osarahoittama

ympäristökeskus

NATURA 2000

Kumppanit ja hankealueet

Euroopan unionin
osarahoittama

Suomen suurin luonnonhoitohanke:

8 vuotta ja 50 miljoonaa euroa (60% EU-rahoitusta, 40% kansallista rahoitusta mm. Helmi-ohjelmasta)

Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

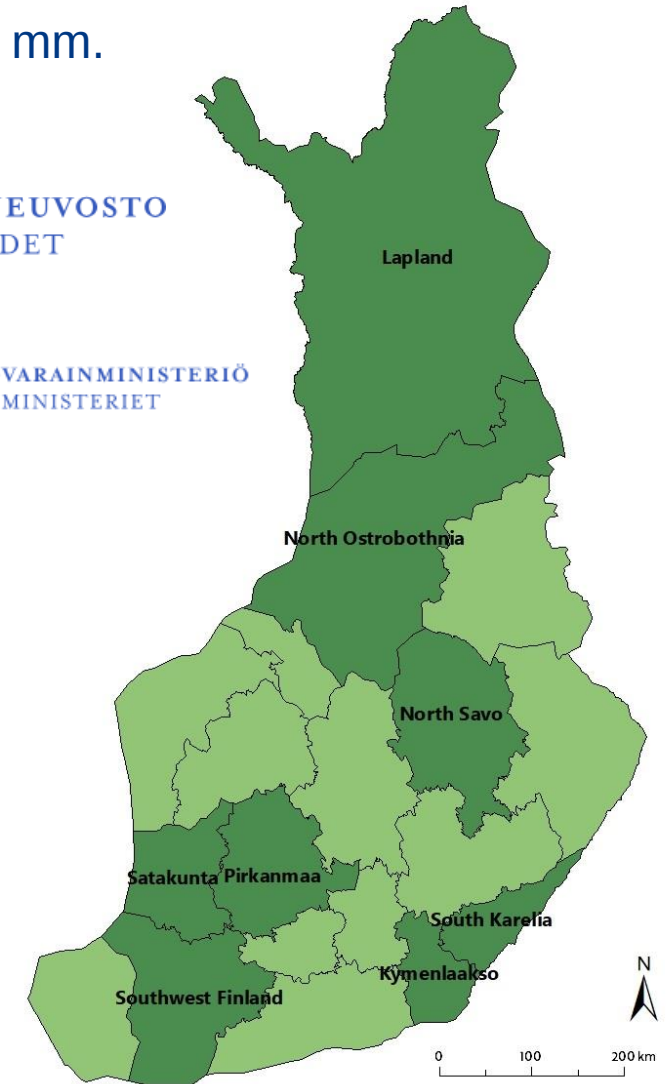
Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

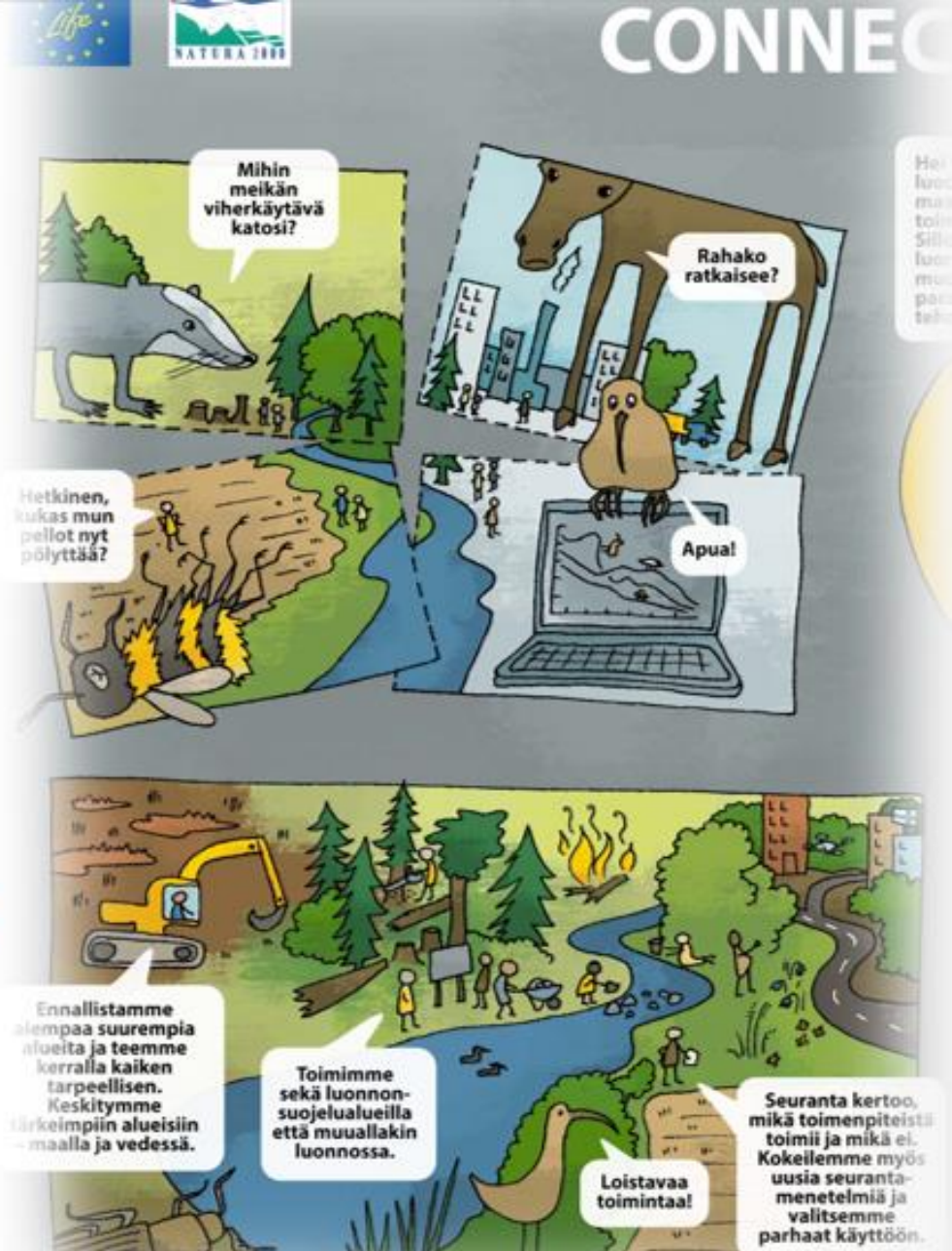

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

LUMO-ohjelmat ja kokonaisvaltainen kunnostaminen

- Laaditaan maakuntiin LUMO-ohjelmat
- Tehdään kokonaisvaltaista kunnostamista
 - Kunnostukset keskitetään monimuotoisuuskeskittymille (vetäjänä MH, ELY:t, SMK, WWF, Syke)
 - Metsänomistajien neuvontaa ja ohjeistusta lajien ja luontotyyppien huomioimisesta metsänkäsittelyssä (vetäjänä SMK)
 - Useita pilotteja, joissa koulutusta tai toimintamallin kehittämistä (esim. lintuvesien imuruoppaukset, vieraslajien poistomenetelmät, pölyttäjien huomiointi jne.)

Vahvistetaan suojelualueverkostoja

- Markkinoidaan **METSO-ohjelmaa** monimuotoisuuskeskittymille huomioiden erityisesti pienvedet, lehdot ja paahdeympäristöt (VARELY 2026)
- **OECM-alueiden** tunnistaminen maankäytön suunnittelussa
 - Autetaan kuntia tunnistamaan OECM-alueita osana kuntien kaavoitusprosessia
 - OECM: *Other Effective area-based Conservative Measures* Monimuotoisuutta tukevat alueet = muut kuin varsinaiset Is-alueet, mutta joissa turvataan luontoarvot
 - Käytöllä ja rajauksella oikeudellinen perusta ja aluetta hallinnoivat tahon päätös (esim. metsälakikohteet, ympäristösopimukset, kaava-alueet, maisema-alueet jne.)

Hienoa, että meillä maanomistajilla on monia vaihtoehtoja osallistua.

Yhdessä saamme enemmän aikaa ja käytämme eurot tehokkaammin!

Tämä on niin hyvä homma, että tälle hankimme lisää rahoitusta.

Luopas –opas käyttöön. *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – opas*

- Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön vuoden 2021 lopussa julkaisema opas luontoselvityksen laadinnan ja luontovaikutusten arvioinnin tueksi on päivitetty vastaamaan kesäkuussa 2023 voimaan tullutta uutta luonnonsuojelulakia.
- [Mäkelä, K. & Salo, P. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.](#)

Luontotiedon tallentaminen

- Paikkatiedot: Tilaaja ja tekijät sopivat. Tallentaminen laji.fi –järjestelmään. Tallentaminen huomioitava tarjouspyyntöä laadittaessa
- Lajitiedot laji.fi jotta voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa
- Luontotyyppitiedon tallentaminen (Sakti, kuntien järjestelmät)
- VARELYllä luontoselvityskirjasto

Luonnonsuojelun toteutus kunnissa

Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä maisemansuojelua alueellaan.

Suojelumahdollisuuksia mm:

- Luonnonsuojelualueen yleiset edellytykset*
- METSO-ohjelma, huom. Nykyinen päättyy vuonna 2025 ja uutta almisellaan
- Helmi-ohjelma
- Natura, Isl:n luonnonsuojeluohjelmat

Pysyvä suojelu

- Korvauksetta
- Korvaus enintään 50 %

Myynti valtiolle

- Täysi korvaus

*1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi;

2) alueella on 78 §:ssä tarkoitetun tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikkoja;

3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;

4) alueella on erityistä maisemallista arvoa;

5) luontotyypin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii;

6) alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin;

7) alue on muutoin kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuilla tavalla niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

Suomi liikkeelle -ohjelman avustukset hakuun kuntien lähivirkistysalueiden kehittämiseksi

- Kuntien on mahdollista hakea Uudenmaan ELY-keskuksen järjestämästä avustushausta 2,5 miljoonalla eurolla avustuksia lähivirkistysalueiden kunnostamiseen ja kehittämiseen.
- Avustushaku järjestetään 22.10.–2.12.2024 ja hankkeet tulee toteuttaa vuoden 2025 aikana.
- <https://ym.fi/-/suomi-liikkeelle-ohjelman-avustukset-hakuun-kuntien-lahivirkistysalueiden-kehittamiseksi>

